

A7 – Rom 13

Ad Hoc Kommissie: Insake die wese van die erediens

Die Kerkraad van die Gereformeerde Kerk die Kandelaar

Opdrag:

Studie oor Rom 13: 1-7 Onderwerping aan die owerheid

Romeine 13: 1-7

Skrifuitleg van die Romeinebrief

In sy kommentaar op Romeine¹ gaan Calvyn vers-vir-vers te werk met die teks en gee deurlopend uitleg. Calvyn gee besondere belang aan die eksegeese van die teks van die Romeine brief², want hy doen die Skrifuitleg volgens die humanistiese retoriese metode wat gangbaar was in die 16de eeu. Die metode hou in dat die betroubare verstaan van 'n teks bereik word deur die taal van die teks goed te ken – in hierdie geval Grieks – waardeur die skopus van die teks gevind word binne sy groter samehang (ko-teks), die sentrale tema geïdentifiseer word en die kultuurhistoriese konteks waarbinne dit afspeel verreken word en die interpretasiegeskiedenis daarvan verstaan kan word. Veral die oorspronklike outeur se denkrigtings en doelstellings moet in ag geneem word. Calvyn beweeg dus deurgaans in sy eksegeese digby die betekenis en verklaring van die oorspronklike Griekse teks. Hierdie wyse van Skrifuitleg bepaal hom tot die grondteks en verhoed dat die uitleg moontlik aktuele kwessies ophaal deurdat hy steeds die lig van die teks daarop laat val. Dit verhoed ook lang uiteensettings, toevoegings (*supplementa*) wat die kommentaar onnodig aan kan dik. Die leser word deurentyd aan die teks gehou. Die tersaaklikheid, aktualiteit en belang van die brief is vir Calvyn die lewende Christus. Die Romeine brief deel niks anders mee nie as kennis van Christus, die opgestane Here wat Hom deur die Woord en deur sy Gees steeds in die lees en verklaar van die Romeinebrief laat geld. Op grond van hierdie vasgelegde Christuskennis en Christusgeloof word die wesentlike inhoud, die saak van die teks, ontsluit. Dit is die vaste voet om die teks te verstaan. Die doel is tewens om tekste te laat spreek in verstaanbare taal. (Ons herken dit in die woorde: *U moet die Woord van God grondig ondersoek en suiwer en eenvoudig aan die gemeente verkondig.*)³ Calvyn herken die eerste outeur as God deur die werking van die Heilige Gees en nie 'n historiese Paulus nie. Die kuns

¹ Prof Dr Stefanus Postma 2008 (met verwysing na Prof Dr Simpson wat primêre bronne in Afr toeganklik gemaak het)

² Postma 2008:14

³ Formulier bevestiging VDM punt 1

van uitleg, verstaan en toepassing (eksegese of *explicatio*, hermeneutiek en *applicatio*) van die teks lê ingebed in die onlosmaaklike verband tussen Woord en Gees. Wanneer die teks gelees word gebeur daar iets *eksistensieel* met die leser. Jy hoor Calvyn, jy hoor Paulus, maar bo dit uit hoor jy Christus wat aan ons sy heil bekend maak deur sy Gees en Woord. Calvyn sê self hiervan dat hy wat 'n ware kennis verkry het, 'n geopende deur vind tot die mees verborge skatte van die Skrif. Calvyn is dus nie net 'n kenner van Grieks, 'n wetenskaplike nie, maar 'n ootmoedige mens wat Christus in die boek ontmoet het. Daarom gaan die kommentaar wyer as Romeine en sluit die hele Skrif daarby in.

Romeine 13: 1-7 Onderwerping aan die owerheid⁴

1 LAAT elke mens hom onderwerp...

Paulus voel gedwonge om sorgvuldig te handel oor die instelling van die Christelike lewe. Daar is altyd diegene (oproerige geeste) wat oordeel dat die koninkryk van Christus nie behoorlik opgerig kan word nie alvorens die aardse magte ontsetel is nie. Hulle meen dat ons nie die vryheid wat Christus vir ons gekoop het en sy sagte juk kan geniet solank ons onder 'n ander aardse heerser gebuk gaan nie. Veral by die Joodse lidmate was daar 'n sterk gevoel dat die aardse heersersjuk afgeskud moes word, omdat hulle reeds 'n vry volk was voor die koms van die verlosser en nou soveel meer na sy koms. Hulle is immers die nageslag van Abraham. Hoe kan hulle 'n heerser dien wat hul ware Heerser Jesus Christus nie net ontken nie, maar selfs aktief vervolg. Christus is immers die enigste Heer van hemel en aarde en hulle wil Hom sy koninkryk ontnem.

Hierdie problematiek in die kerk het Paulus daartoe genoop om die gesag van die owerheid te bespreek in die Romeine brief. Paulus stel dus ten eerste 'n kort, bondige voorskrif wat hy later sal uitbou en verklaar: *...elke mens moet hom onderwerp...*, kort en kragtig.

Ons het hier te make met 'n uitdruklike voorskrif van God – die vyfde gebod. Hierdie gebod val ook nie uit die lug nie, maar het 'n bepaalde konteks in die Bybel. Dit is deel van die wet, die tien gebooie, dekalog. Moses vat dit saam in sy laaste onderrigting en opwekking van die volk in Deuteronomium. In Deut 4: 44-11: 32 gee Moses 'n vermanende rede waarin die volk gewys word op hulle verpligting om aan die verbond

⁴ Postma 2008:316-325

gehoorsaam te wees en dit te onderhou. Moses begin deur te herinner aan die verbondsluiting by Sinai waarvan die tien gebooie die grondwet is.⁵

...aan die magte wat oor hom gestel is...

Hier word nie verwys na die oppermag van God in die hemele nie, maar na alle aardse mag wat oor ons heers. Paulus gaan doelbewus nie in op die kwelvraag by watter gesag hierdie bevelhebbers dan oor die onderdane regeer nie. Hy aanvaar hul gesag outomaties sonder teenspraak of vraag.

Dat hulle oor ons heers is aan hulle opgedra deur die hand van die Here self. Paulus gebruik *...elke mens...* en dit neem die moontlikheid weg dat enigiemand amnestie kan kry of homself van hierdie gesag kan verskoon. **Geen uitsondering of verskoning vir hierdie oproep tot gehoorsame onderwerping nie!**

...want daar is geen mag behalwe van God nie...

Alle owerhede regeer kragtens die wil van God; as dit die Here dan behaag het om die wêreld so te regeer, **verag elkeen wat die orde van God probeer omkeer en so God self weerstaan, sy gesag**; want om die voorsienigheid van Hom wat die begroter van die staatkundige reg is, te verag, beteken **om die stryd met Hom op te neem.**

Maghebbers is van God, maar nie in dieselfde sin as pes, hongersnood of oorlog en ander strafbesoekinge van die sonde waarvan gesê word dat dit van God afkomstig is tot tug nie.

Ook tirannieë en onverantwoordelike regeringsmagte wat vol van hulself is en dus nie ordelik regeer nie, het steeds die reg van heerskappy deur God verordineer tot heil van die menslike geslag.

Teenoor oorloë wat ons wel mag afweer gebied Paulus dat die reg en gesag van die owerhede, wat nuttig is vir die menslike geslag, uit eie beweging en vrywillig deur ons aanvaar en in stand gehou moet word.

Die strawwe wat God vir die sondes van mense oplê, sal ons nie na regte ordening kan noem nie, maar wel die middele wat Hy opsetlik ingestel het om die wetlike orde in stand te hou.

⁵ Prof Dr G Ch Aalders, Dr A van Deursen, Prof Dr C van Gelderen, Dr W H Gispen, Prof Dr A Noordtjij en Prof Dr J Ridderbos 1935:438

2 Sodat hy wat hom teen die mag versit...

Niemand kan God weerstaan nie behalwe tot sy eie verderf. Paulus dreig dat hulle wat op hierdie punt die voorsienigheid van God teenstaan, nie ongestraf sal bly nie. Laat ons derhalwe gewaarsku wees, sodat ons, ons nie hierdie bedreiging op die hals haal nie. Met oordeel moet ons nie verstaan dat die aardse owerheid ons sal staf nie, maar juis die straf wat God toekom, Hy leer immers in die algemeen watter soort einde daar op hulle wag wat 'n stryd met God aanknoop.

3 Want die owerhede is geen voorwerp van vrees by die goeie dade nie, maar by die slegte. Maar wil jy die mag nie vrees nie, doen wat goed is, en jy sal lof van hom ontvang.

Dit gaan hier oor die guns of die straf van die wêreldse heerser, die owerheid, daarom *hom* met 'n kleinletter. Die Here wil op hierdie manier voorsien vir die rus van die goeies en die goddelose in toom hou. In albei hierdie dinge word die veiligheid van die menslike geslag gereël. God vra van ons dat ons hierdie redmiddel van die menslike geslag nougeset in stand hou en nie vyandskap met die menslike geslag verklaar nie.

Hy voeg by dat daar geen rede is waarom ons die owerheid sal vrees nie as ons goed is, dit is gehoorsaam wandel na die reg en wette van die regering. Dit is 'n stilswyende getuigenis van 'n slegte gewete en van een wat iets verdorwe bedink as iemand hierdie juk wil afskud en van hom wil afwerp.

Wat nou as hierdie aardse heerser 'n slegte heerser oor ons is, dan is daardie mag die gesel wat die oortredinge van die volk van die Here straf, ons moet weet dat dit deur ons sonde gebeur dat die uitnemende seën van God vir ons in 'n vloek verander word.

Dit behoort maklik te wees om aan die owerheid gehoorsaam te wees as ons in gedagte hou dat dit wat sleg is daarin aan ons eie sonde toegeskryf kan word. Paulus voel dus aan dat 'n ordelike onderhouding van staatsbestuur na behore kan bestaan, naamlik die beloning van die goeie en die bestraffing van die misdadigers.

4 Want hy is 'n dienaar van God jou ten goede...

Hoewel die owerheid nie altyd noodwendig Godvresend is nie, is hulle steeds deur God aangestel, hulle regeer ook nie ter wille van hulself nie, maar terwille van die openbare welsyn. Hulle het verpligtinge

teenoor God en die mense. Hieroor sal hulle eenmaal aan God rekenskap gee. Daar is baie voorbeelde in die profesie van Jesaja en ook in Jeremia; die Here het volke oor sy kinders laat heers weens hul eie ongeregtigheid. Dikwels was hierdie heerskappye hard en is die volk met die gesel getugtig. Ons dink aan die tyd in Egipte, Babel ens. Wanneer hierdie instrumente in God se diens hulle vergryp aan die mag kom hulle dag spoedig. Vergelyk die oordele en Godspraak oor Babel (Jes 13, 14, 21, 39 ens), oor Egipte (Jes 19, 20, 30, 31 ens), oor die Assiriërs, Filistyne, Moab, Damaskus, Edom, Arabië, Sebna "*daardie bestuurder wat oor die paleis aangestel is.*", Tirus ens. Die eeuoue verbondsbegrippe; Beloofte, Bevel, Bedreiging (die drie "B"s van die verbond) kom hier weer sterk na vore.

Die voorbeelde hierbo genoem verwys na aardse magte wat hul amp misbruik het en hul eie wil bo die van God gestel het, almal slegte vorste, magte, owerhede wat die Here as strafmaatreël ingespan het, maar ook later weens hul goddeloosheid vernietig het.

Daarteen staan bv koning Kores van Persie van wie ons lees in Jes 44, 45 ev. God kies Kores as sy dienskneg om die volk terug te lei en Jerusalem te herbou. God sê self van Kores: "*Hy is my herder, en hy sal alles volbring wat My behaag..*" (Jes 44: 28), "*...gesalfde..*" (Jes 45: 1) – hierdie terme is sinoniem met "messias/ christus" (LW met 'n kleinletter).

Verder sê die Here: "Ek het hom verwek in geregtigheid, en al sy weë sal Ek gelykmaak; hy sal my stad bou en my ballinge loslaat..." (Jes 45: 13)

Hierdie man? Die koning van Persie? God se messias wat sy volk moet uitlei? Hoe kan dit, moet die volk hulle hieraan onderwerp en hieraan gehoorsaam wees?

Wie is ons om God se raad in twyfel te trek? Lees ook Jes 45: 14b-16 onse God is 'n enige God wat Hom verborge hou wie se raad vir die mens onbegryplik is. Ja, die vyfde gebod eis dat ons gehoorsaam is aan die wat oor ons aangestel is. Sondag 39 antw 104: "*...Aan hulle goeie leer en tug moet ek my met die verskuldigde gehoorsaamheid (lees eerbied) onderwerp. Ook moet ek met hulle gebreke geduld hê, omdat God ons deur hulle wil regeer.*" Dit geld in alle gevalle, sonder uitsondering en ons het geen reg om dit te bevraagteken of te verontagsaam nie. Dis duidelik dat dit oor God se eiemagtige wil gaan en ons moet dit gelowig aanvaar, selfs as daar 'n Persiese Kores oor ons heers (goed) of 'n Farao, Nebukadneser of wie ookal (sleg).

As dit goed is, sal ons te danke aan God se welwillendheid, deur die swaard van die heersers beskerm word teen die onregspeling van misdadigers.

...want hy dra die swaard nie verniet nie...

Hul amp hou in die regeeramp met die swaard om ongeregtheid, ongehoorsaamheid, brutaliteit en alles wat nie in ooreenstemming met hul wette is nie te onderwerp met die nodige mag wat aan hulle gegee is.

...'n wreker om die een wat kwaad doen te straf...

Die owerheid is die skerpreger van die oordeel en wraak van God. Calvyn meen dat die feit dat God aan die owerheid die swaard gee, impliseer dan ook dat hulle die opdrag het om dit te gebruik. Wanneer die owerheid wyer of versuim om die doodstraf toe te pas, voer hulle volgens Calvyn 'n stryd teen God. (‘n Onderwerp vir ‘n ander dag.)

5 Daarom is dit noodsaaklik om jou te onderwerp, nie alleen terwille van die straf nie, maar ter wille van die gewete.

Nou kom Paulus terug op die voorskrif dat ons aan die owerhede gehoorsaam moet wees wat hy in vers 1 net gestel het, maar nou verder wil uitwerk. Ons gehoorsaamheid gaan nie daarvoor dat ons die owerheid vrees en daarom gedweë buk onder die juk nie. Nee, dit gaan daarvoor dat ons gehoorsaam wil wees aan die wil van God. Ons doen dit wat God van ons vra in gelowige gehoorsaamheid. Ons aanvaar dus nie gelate die onregspeling omdat ons in elk geval niks daaraan kan verander nie. Nee, ons aanvaar hul mag oor ons vrywillig, uit die gewete wat deur die Woord van God op ons gebind word.

Dit is niemand geoorloof om hom/ hulle, wat die Here met gesag oor ons gestel het, van hul regeermag te ontnem nie, nie letterlik of indirek deur woorde, gedagtes of dade nie.

6 Want daarom betaal julle ook belasting; want hulle is dienaars van God wat juis hiermee voortdurend besig is.

Paulus verwys na belasting en lei die bestaansreg daarvan direk af van die amp self van maghebbers. As hulle die taak het om die rus van die goeies te beskerm en ongeskonde te bewaar, en om die misdadige pogings van die goddelose teen te staan, kan hulle dit nie doen nie, as hulle nie ondersteun word deur die

mag en stewige vestingwerke nie. Belastings hou so hierdie noodsaaklike amp in stand. Paulus maak duidelik dat hierdie middele openbare goed is en dat dit ten doel het om God se wil voortdurend mee uit te voer en nie is vir hul eie verryking nie.

7 Betaal dan aan almal wat aan hulle verskuldig is...

Hierdie laaste vers is die opsomming en samevatting van die hele gedeelte hierbo. Paulus wil kortliks saamvat waarin die pligte van die onderdane teenoor die owerhede bestaan, naamlik dat hulle dit na waarde skat en in ere hou, sodat hulle die belastings en tolgelde sal betaal. Met die woord *vrees* wil hy gehoorsaamheid aandui; met tolgelde en belastings alle inkomste verskuldig.

Hierdie laaste vers bevestig egter wat hy voorheen gesê het, dat konings en alle heersers deur ons gehoorsaam moet word, nie omdat ons gedwing word nie, maar omdat gehoorsaamheid vir God behaaglik is, want Hy wil dat hulle nie alleen gevrees word nie, maar dat hulle ook deur vrywillige eerbied gedien sal word.

Wil ons iemand waarlik en opreg eer, dan moet ons hulle ook groot en hoog ag. Ons Skepper het hierdie gebod gegee vir die hele wêreld, om daardeur die vermeerdering en onderhouding van die menslike geslag in te stel en te bewaar; dit wil sê, deur die gesinslewe en die burgerlike lewe. Sonder hierdie twee kon die menslike geslag nie bestaan nie. Sonder wetlike owerheid is daar geen reël en geen rus nie. Waar egter geen reël en geen rus is nie, gaan die gesinslewe ook tot niet. Hierdie gebod waak oor en beskerm sowel die gesinne as die burgerlike lewe.⁶

⁶ Maarten Luther – Mijn enige troost – 365 dagen met de Heidelbergse Catechismus. Den Hertog, Houten 2015:Zondag 39 (geen pagina nommers nie)

Preek oor Sondag 39 ⁷

Ek verkondig aan u die vyfde gebod as die gebod wat die gesagsverhouding in ons lewensverbande reël in drie punte:

- **Die basis van die gesagsverhouding**
- **Die oorsprong van die gesagsverhouding**
- **Die karakter van die gesagsverhouding**

Die basis van die gesagsverhouding ⁸

God het die hele mensheid uit een vlees geskape, dus nie almal los siele nie, maar almal aan mekaar verbonde. Daarmee het Hy ook die gesagstruktuur in wese vasgelê, almal aan mekaar verbonde op die basis van gemeenskap en die liefde tot God. Deur sonde word juis die laaste deel onmoontlik – die liefde tot God. Dit ondergrawe die grondslag of fondament van die ingestelde gesagsverhouding. Daar is dan ook nie meer 'n band tussen gesagsdraers en onderdane nie, in elk geval geen opregte liefdesband nie.

Die mens kan die organisme verniel maar nie weer herstel nie. Christus alleen kan deur sy verlossing van die lewe alles herstel. Hy het gesterf om so die verstrooide kinders weer bymekaar te bring en die uiteengeslane mensheid weer te verenig tot een liggaam deur die werking van die Heilige Gees. Die gemeenskap van die Gees is by ons, dit is die gemeenskap van die liefde. So is in Jesus Christus die waaragtige gemeenskap herstel en kan ons weer die gesagsverhoudings laat bloei, geen vryheid sonder gesag, geen gesag sonder vryheid, maar owerheid en onderdaan opnuut verbonde deur die liefde.

Die oorsprong van die gesagsverhouding ⁹

Dit het die Here behaag om die lewe en die gemeenskap te orden, en die een te beklee met gesag oor die ander, die man oor die vrou, ouers oor kinders, ampsdraers oor die gemeente en die owerheid oor die volk. God laat Hom dien deur hierdie gesagsverhoudings om die gemeenskap te onderhou en stewig te maak. Gemeenskap sonder gesag is anargie en gesag sonder gemeenskap is tiranie. In die herstelde gemeenskap is die gesag uit God maw Hy is die oorsprong daarvan. Dus is alle gesaghebbers vanweë die

⁷ B Holwerda – De dingen die ons van God geschonken zijn – Catechismuspredicatiën 1975:595-596

⁸ B Holwerda 1975:587-597

⁹ B Holwerda 1975:597-601

oorsprong van gesag, God se verteenwoordigers. Ons verstaan nie meer die diepte en gewig van die woord *amp* nie, iemand wat in 'n amp staan verteenwoordig diegene wat hom daar gestel het. Die Burgermeester verteenwoordig die Koning. 'n Ampsdraer van God is nie bloot 'n gestuurde van God nie, maar 'n gevolmagtigde verteenwoordiger van God wat sy belange behartig. Selfs as hulle verkeerd handel en foute maak, sal ek hulle eer as gesante van Hom.

En wat die owerheid betref: "...en 'n owerste onder jou volk mag jy nie verwens nie."¹⁰ Paulus haal hierdie teks aan nadat hy Ananias in Hand 23 'n *gewitte muur!* genoem het, dit nadat die omstanders gevra het of dit is hoe hy met die hoëpriester van God praat. Paulus het dadelik verskoning gevra aangesien hy nie geweet het dat Ananias 'n gesalfde van God was nie. Hier het ons 'n goeie voorbeeld van 'n ampsdraer van die laagste morele peil, wat sy eie persoonlike kwaliteite betref glad nie iemand wat eer verdien nie, maar deur Paulus grootliks geëer as verteenwoordiger van God. So moet ons aan die owerheid gehoorsaam wees, selfs as hulle fouteer of selfs prontuit goddeloos en verkeerd is. Laat ons selfs as die ampsdraer dit verkeerd doen, God eer, wat hom in die amp gestel het; dan sal in plaas van revolusionêre kritiek die bede omhoog rys. *Beklee, o hoogste Majesteit...* Psalm 132: 6, 10 (berymd).

Die karakter van die gesagsverhouding¹¹

Die een kant van die vyfde gebod gebied dat ons, ons steeds met die nodige eerbied sal onderwerp aan almal wat deur God oor ons aangestel is, selfs as dit mense is met baie groot gebreke. Paulus sê: "Julle kinders wees julle ouers gehoorsaam in die Here, julle diensknegte, wees gehoorsaam aan julle here soos aan Christus, die Here dienende in goeie wil en nie die mense nie.

Aan die ander kant van hierdie gebod kom die uitsondering. Die reël hierbo hou pas op sodra hulle van ons eis of ons verplig om te sondig. As gesagsdraers ons tot sonde dwing moet ons weier om aan hul wense gehoorsaam te wees. Wanneer hulle hul teenoor God se wil opstel, is ons gehoorsaamheid aan God skuldig. Wanneer 'n owerheid hom aan sy opdrag vergryp en van die Christen vereis dat hy sy Christenskap verloën, kom die gelowige se plig tot onderwerping in gedrang. Dan geld wat Petrus aan die Joodse Raad gesê het: " 'n Mens moet eerder aan God gehoorsaam wees as aan mense." (Hand 5: 29)¹² Dit is 'n baie spesifieke uitsondering en moet nie ligtelik of verkeerdelik gebruik word. Goeie eksegesi van Hand 5 en ander skrifgedeeltes is hiervoor onontbeerlik.

¹⁰ Ex 22: 28

¹¹ B Holwerda 1975:601-605

¹² Romeine, Andrie du Toit 2008: 151

Om ampsdraer te wees is 'n groot verantwoordelikheid, nie iets om mee te spog of as prestige te sien nie. Ampsdraer wees in die ware sin, dit is om Christus te verteenwoordig op die bepaalde pos vir die mense.

Nou verstaan ons, ampsdraer wees, dit is Christus verteenwoordig, namens Hom optree, met sy hoë gesag, wat geen teëspraak duld, maar ook met sy oneindige genade en barmhartigheid wat die lewe genees, met sy hoogheid wat gehoorsaamheid eis, maar ook met sy liefde wat alleen maar wil dien en die goeie voor oë het.

Ten slotte: Hoe staan hierdie vyfde gebod in verband met die eerste gebod?

Christus het gesterf opdat Hy die kinders van God een sou maak sowel die heer as die arbeider. En aan die eerste sê Hy, *Ek gee jou die amp om oor die arbeiders te doen en vir hulle te wees, wat Ek vir jou is.* Aan die ander sê Hy, *Dien hom wat Ek oor jou aangestel het, wees hom onderdanig, soos aan My.*

Dit is die eerste gebod met 'n belofte, *dat dit met jou goed mag gaan in die land en jy lank mag leef.* Ons weet dat dit Ou Testamenties gesê is, maar *lank lewe* en *dat dit met jou goed mag gaan* is ook wat ons bely; *Ek glo in 'n ewige lewe...* en ek het daarvan hier in hierdie lewe al die begin. Dit is die ewige rus – shalom.